

Rut **Webe kubä Moap komeken nanik** **unitäŋo manbiŋam**

Yanäbeki Naomi kenta Rut täŋo manbiŋam

1-2 Bian yäpmänj daniwani ämatä Isrel ämawebe yabänj yäwat täŋkuŋo kadäni ugän ketemta jop itkuŋ.

Irirä äma kubä wäpi Elimelek, Efrata äbotken nanik Betlehem yotpärare Juda komeken it täŋkuko unitä webeni Naomikät nanakiyat Malon kenta Kilion yämaguränkaŋ Moap komeken itpäŋ-nadäкта kuŋkuŋ. ³ Päŋku ittängän Elimelek kumbänkaŋ webeni Naomi nanakiyat ukät itkuŋ. ⁴⁻⁵ Itkaŋ nanak yarä u webe yarä Moap komeken nanik wäpi Opa kenta Rutpäŋ yäpumän. Yäpmänpäŋ itkaŋ obaŋ 10 täreŋirän Malon kenta Kilion bok kumänjirän Naomi inigän, äpi nanakiye nämotä itkuk.

⁶ Naomi ittängän nadänjuk; Juda komeken Yawetä ämawebeniye täŋkentänj yämikta täŋ-bumbum pewän ahäkaŋ yän nadänpäŋj äbekiyat yäwerän bok kukta tuŋum täŋkuŋ. ⁷ Täŋpäŋj äbekiyatkät kome it täŋkuŋo u penpen Juda kädet moräki yäput penpäŋ kuŋkuŋ. ⁸ Kuŋtängän Naomitä äbekiyat ŋode yäwetkuk; Ektä näk ba äpjekyat kumbumäno unita watä it nimik täŋkumäno udegän Yawetä ekta watä it tamiŋirän päŋku menjekyat-kät irun. ⁹ Täŋpäŋj Yawetä täŋkentänj tamiŋirän äma yarä äneŋi kaŋ yäpmänjkaŋ irun. Ude yäwetpäŋj

kowat bäyaŋ imän tänpän konäm bumta kotkuŋ.
¹⁰ Konäm kotpän ŋode iwetkumän; Ude nämo! Nek gäckät mähemkayeken u bok api kune yäk.

¹¹ Ude yäwänä Naomitä äneŋi yäwetgän täŋkuk; Äbekenayat, äyänutpeŋ notjiyeken kun. Mebäri imata näk näwatta nadäkamän? Näkä jide tänpän nanak ätu bäyawakanŋ api yäpden? ¹²⁻¹³ Ude täga nämo. Näk webe pähap täyat. Äma äneŋi täga nämo api yäpet unita kun. Ba äma apiŋogän yäpmänpän nanak pengän bäyawero u yäpmäkta kadäni käroŋi täga nämo itsämdeŋ. Kadäni käroŋi irän wawäpän äma ätupän yäpden yän nadätat. Äbekenayat, butewaki pähap. Yawetä mäde ut namitak unita butewaki ärowani nadän tamitat.

¹⁴ Ude yäweränä Rut kenta Opa konäm äneŋi kotkumän. Kotpän Opa äbeki bäyaŋ iminpän tenpeŋ kuŋirän Rut kukta bänepi bitnäkinik tänpän Naomikät itta nadänkuk. ¹⁵ Ude tänpänä Naomitä Rut iwetkuk; U ka! Gwaräpka noriyeken ba anutuniyeken kuyak. U iwat yäk. ¹⁶ Ude yäwänä Ruttä iwetkuk; Nämo, näk gäckät bok kudayän. Näkä gäk gepmaŋpeŋ kukta man näwereno. Gäkä deken kwayän täno u näk bok api kude yäk. Gäk de irayän täno u bok api itde. Gäkŋo notkaye u näkŋo notnaye ude api itneŋ. Ba gäkŋo Anutu u imaka, näkŋo Anutu ude api irek. ¹⁷ Gäkä kome deken kumbipän änenayän täno uwä näk kome ugän api äneneŋ. Imaka kubätä nek bämopneken madän täkŋewektawä. Kumäk-kumäk kubä-tägän api madän täkŋewek. Bureni-inik yäyat. Näkä man yäyat ŋo kudup nämo iwarawä Yawetä kowata wakiinik kaŋ namän. ¹⁸ Naomitä Rut man

kehäromi ude yänjirän nadänpäj tenpäj kukta man kubä äneji nämo yänkuk. ¹⁹Ude tänpäj bok kumañ Betlehem yotpärareken kuñkumän. Eruk kumañ Betlehem yotpärareken ahänjirän kome u nanik webetä bumtä kikñutpäj yänkuñ; Ño Naomi ini ba? ²⁰Ude yäwäwä Naomitä yäwetkuk; Wäpna Naomi yäj nämo näwetneñ. Unitäño mebäri uwä säkgämän. Upänkañ kehäromi mähemitä mäde ut namiñkuko unita wäpna säkgämän yäj nämo näwetneño. Mara yäj näwerut. Unitäño mebäri jägämi yäk. ²¹Kome ño penpen kuñkuro ugänä tuñum webe bumiktä kuñkut. Upänkañ apiño Yawetä jopi jäwäriinik irira nämagut yäpmäj äbätak. Ude tänjirän mebäri imata Naomi, webe säkgämän yäj näwetneñ. Kehäromi mähemi unitä yäñpewän näk wakiniñ täñkut.

²²Eruk, manbiñam ño Naomitä äbeki Rut Moap komeken nanik imaguränkañ Moap kome penpen Betlehem yotpärareken wit madäk-madäk kadäniken ahänjkumäno unitäño manbiñam.

2

Ruttä Boastä piäken piä täñkuk

¹Betlehem kome uken Naomi äpi kumbuko unitäño nägät moräk kubä wäpi Boas unitä itkuk. Boas uwä Elimelektä äbotken nanik, äma ekäni kubä, tuñum äma. ²* Täñpäkañ kepma kubä Ruttä äbeki Naomi ñode iwetkuk; Nadäj namiñiri äma kubätä piäken kuñkañ piä äma wit madäñtän kuñjä ätu jop mänpani u kañ yäpa yäk. Äma kubätä nadäj namänä unitä piäken api täñpet

* **2:2:** Wkp 19:9-10; Lo 24:19

yäk. Ruttä ude iweränä Naomitä iwetkuk; Äbekna, yäyan ude tä yäk. ³ Ude yäwänä eruk Rut piä kubäken kuṅpāṅ piä ämatä wit madāntāṅ kuṅjirä māṅpani u yāpmāntāṅ yāwatkuṅ. Piä ude tāṅkuko uwä Boas, Elimelek tāṅo nägät moräk kubä unitä piäken tāṅkuk.

⁴ Piä tāṅ irirän Boas Betlehem yotpärare penṅen piäniken äbāṅpāṅ piä ämaniye yabāṅpāṅ ṅode yāwetkuṅ; Yawetä inkät iton. Ude yäwänä kowata ṅode iwetkuṅ; Yawetä kon tāṅ gamiton yäk.

⁵ Tāṅpāṅ Boastä piä äma tāṅo intäjukun äma ṅode iwet yabāṅkuṅ; Webe gubaṅi u netätä äbotken nanik? ⁶ Yäwänä iwetkuṅ; U kome kubäken nanik, äbeki Naomikät Moap komeken naniktä äbumän yäk. ⁷ Webe unitä ṅode näwerak; Nadāṅ namiṅjiri piä ämakaye yāwarän tāṅpāṅ wit pewä māṅpani kaṅ yāpa yāṅ näwerak. Ude näwerānpāṅ tāga yāwapāṅ piä tamimaṅ yāput penṅāṅ tāṅ yāpmāṅ äbäko apiṅogän itpāṅ-nadäk täyak u yäk.

⁸ Ude iweränkaṅ Boastä pāṅku Rut iwetkuṅ; Äpetna, man kubä gäwera nadä yäk. Äma kubätä piäken wit yāpmäkta kwentawä. Näkä piäken ṅogän webe kwayak ṅokät kaṅ tāk tāṅput. ⁹ Webe u wit madāṅjirä yabāṅkaṅ ugän yāwarän tāk täyi. Nadātan? Näk piä ämanaye gäk waki nämo tāṅ gaminēnta yājiwät man uku yāwerat. Tāṅpāṅ umeta gewäwä ume käbotken gwetpāṅ penṅo u tāga api nāṅpen yäk.

¹⁰ Boastä ude iweränä Ruttä Boas dubiniken iṅami kome terak yāpāṅ äpmonṅpāpāṅ iwetkuṅ; Näk kome kubäken nanikpāṅ mebäri imata nadāṅ namiṅpāṅ oraṅ namitan? ¹¹ Ude iweränä Boastä

ɲode iwetkuk; Äpkatä kumäñirän äbekka Naomita täñkentäk mebäri mebäri täñ imiñkuno unitäño manbiñam yäñirä kudup nadäñkut. Gäk kome kujatka ba meñkaye nankaye yepmañpeñ äbot kudupi gänañ itta äbuno u nadäñ gamitat. ¹²Unita Yawe, Isrel täño Anututä watä it gamekta dubiniken äbuno unitä imaka täga täñkuno unita gwäki tägagämän kubä gamiton.

¹³Ude yäwänä Ruttä ɲode iwetkuk; O intäjukun ämana, näk piä watä webekayetä itkañ ude nämo itat upäñkañ orañ namiñpäñ man kwini näweriri bänepna pidäm täyak yäk.

¹⁴Täñpäkañ ketem naknak kadäniken Boastä Rut ɲode iwetgän täñkuk; Äbä käräga kubä yäpmäñpäñ wain ume gänañ yäputpäñ nañ. Ude iweränä Ruttä wit madäwani ämawebekät bok mañitkuñ. Mañit irirän Boastä wit mujipi ijiñkuko u imän nañpäñ koki täñpäpäñ moräki pewän itkuñ. ¹⁵⁻¹⁶Ketem nañ paotpäñ akumañ päñku wit mäñpani äneñi butuñkuk. Ude täñ irirän Boastä piä ämani ɲode iwetkuk; Nadäñ imiñirä nämo yäpnañiken, wit pädä täwani bämopiken mäñpani kañ yäpän. Ba ugän nämo, madäk-madäk kadäniken ätu yäpmäñ däkñeñpäñ pewä mañ imiñirä kañ yäpän. Ude täñirän nämo ibeneñ.

¹⁷Täñpäkañ Rut piä täñ yäpmäñ kuntuñyon edap dapuri äpmonkuk. Ude täñpäñ wit kujari yäpuko u däpmäñ-pewä bureni täreñirä tañi, 10 kilos ude ahäñkuk. ¹⁸Ude täñpäñ yäpmäñ päñku wit bureni yäpuko ukät ketem nañkañ moräki peñkuko u äbeki Naomi iwonjäreñkuk. ¹⁹Iwonjäreñirän Naomitä Rut ɲode iwetkuk; Yäke, gäk netä piäken piä täñpäñ wit

ŋo yäpmäŋ äbätan? Anututä äma nadäŋ gamiko u säkgämän täŋ imiton. Ude yäwänä Ruttä iwetkuk; Näk piä uwä äma kubä wäpi Boas unitä piäken tät yäk.

²⁰ * Ude iweränä Naomitä yänkuk; Yawetä Boas kon täŋ imiton! Yawe uwä äma kumbani ba kodak irani watäni itta yänkehäromtak man yäwani u nämo irepmit täyak. Ude yänpän ŋode iwetgän täŋkuk; Nadätan? Äma uwä nintäŋo nägät moräk bureni, watä it nimikta yäwani yäk.

²¹ Yäwänä Ruttä iwetkuk; Äneŋi man täga kubä ŋode näwetkuk yäk. Gäk piä watä webenayekät itpäŋ piä täŋ yäpmäŋ kuŋiri wit madäk-madäk kadäni kaŋ tärewän. ²² Ude iweränä Naomitä ŋode iwetkuk; Äbekna, u täga gäwerak yäk. Piä watä webeniyekät piä tänyäŋ täŋo u tägagämän. Kubätä piäken kweno uwä piä ämaniyetä waki täŋ gamineŋ! yäk.

²³ Täŋpäkaŋ Ruttä Boas täŋo piä webeniyekät piä täŋ yäpmäŋ kuŋirä wit madäk-madäk kadäni täreŋkuk. Täreŋirän äbekikät pen it yäpmäŋ äroŋkumän.

3

Rut äma kubä kaŋ-ahänkuk

¹ Eruk ittängän Naomitä äbeki Rut ŋode iwetkuk; Gäkä säkgämän irenta äma kubä kaŋ-ahän gaminaŋi yäk. ² Ŋode nadäsi; Boas, watä piä webeniyepiä bok täŋkuŋo u nägät moräknin yäk. U apinjo bipäda wit bureni yäpmäkta kujari madänkuŋo u däpmäŋ käkärayän yäk. ³ Unita gäk ume ärutpäŋ

* **2:20:** Wkp 25:25

tek säkgämän täŋkaŋ imaka kăbăŋi nîkek gupka terak ärutpăŋ Boastă piă täŋpayăŋ täyakken kuŋpăŋ inamiken kwawak nămo ahăŋ imen. Nămo, kăbop iriri unită epăn täŋpăn tărewăpăŋ ketem ume kaŋ naŋ paorăn. ⁴ Täŋkaŋ dăpmon părayăŋ täŋirăn unită părayăŋ tăko u ket kaŋ kaŋpăŋ nadă. Täŋpăŋ dăpmon patguŋ taŋirăn păŋku tek ämet părayăŋ tăko u yăpmăŋ akuŋpăŋ kuroŋi kăda kaŋ pat. Pariri unită kikŋutpăŋ imaka găkă tănăŋi u api găwerek. ⁵ Naomită ude iwerănă Ruttă iwetkuk; Tăga, năwetan ude api täŋpet yăk.

⁶ Ude yăŋkaŋ Ruttă wit dăpmăŋ kăkărani băgupken păŋku äbekită piă man iwetkuko u kudup täŋkuk. ⁷ Boas ketem ume naŋpăŋ bănep oretoret terak itpăŋă dăpmonta inpewă păŋku wit bureni ânok itkunŋken u patkuk. Parirăn Rut yeŋ-yeŋ păŋku Boas tăŋo tek yăpmăŋ akuŋpăŋ kuroŋiken patkuk. ⁸ Ude parirăn Boas hipani bămopiinik kikŋutpăŋ äyăŋutpăŋ kaŋkuk; Webe kubă kuroŋi kăda parirăn! ⁹ Kaŋpăŋ iwetkuk; Găk netă? yăk. Yăwănă iwetkuk; Năk Rut, piă webeka yăk. Găk Elimelek tăŋo năgăt morăk, năk wată it namikta yăwani. Unita năk webekata kaŋ nămagut yăk. ¹⁰ Ude iwerănă Boastă ŋode iwetkuk; Äpetna, Yawetă kon tăŋ gamiton! Kudăn tăyan ŋo imaka tăga äbekkata tăŋ imiŋkuno u irepmitpăŋ tăyan. Äma gubaŋi, tuŋum ikek ba tuŋumi nămo u kubă tăga yăpnaŋi upăŋkaŋ nămo, äbekka tăŋo năgăt morăk năkken äbătan. ¹¹ Unita äpetna, umuntăwentawă. Imaka kubăta năwet yabăwayăŋ tăyan uwă api täŋkentăŋ gamet yăk. U imata, yotpărare ŋo nanik

kudup u mebärika nadäkañ. Gäk webe täga. ¹² * Tänpäkañ näkä gäk watä it gamikta yäwani yän näwetan u man bureni upänkañ näk gägäni bumik. Nägät moräk bureniwä äma kubä itak. ¹³ Unita ño pariri kome yänewänkañ näkä tami päñku äma u iwet yabäwa gäka watä itta täga yäwänä täga. Täñ täga nämo yäwänä eruk, näkña watäka api it gamet. Yawe irit mähemi u wäpi terak ude yänkehärom täyat. Eruk päsi yäk.

¹⁴ Ude tänpän Boas kuroñiken parirän kome yänen buruburu täñirän akwänkañ Boastä iwetkuk; Ämawebetä gäk ño pاران yän nadäneño unita kome ket nämo yänenirän kuyi yäk.

¹⁵ Kwayän täñirän Boastä ñode iwetgän täñkuk; Tekka punin nanik yänopmänpän ño iri yäk. Iwerän ude tänpänä wit bureni tek terak ärenpän kuñirän 20 kilos ude täñkuk. Tänpänkañ Rut täñkentänpän wit uwäk u pudätpän piri terak penkuk. Piri terak pewänkañ yotpärareken kuñkuk.

¹⁶ Kumañ päñku Naomi ahän imiñirän äbeki u ñode iwet yabänkuk; Äbekna, kädet jide ahän gamik? yäk. Ude iweränä Ruttä imaka Boastä täñ imiñkuko u kudup iwetkuk. ¹⁷ Iwetpän yänkuk; Äma unitä äbekkaken ketän täga nämo kwen yän näwetpän wit ño namän yäpmän äbätat yäk.

¹⁸ Ude iweränä Naomitä iwetkuk; Eruk äbekna, nadänjit nadänjit isi yäk. Imaka bureni ahänirän kañ käda. Nadätan, Boas imaka täñpayän gäwerako unita nämo mañirän äpmonayän.

4

* **3:12:** Rut 2:20

Boastä Rut webenita yäpuk

¹ Eruk, Boastä käbeyä bägup, yotpärare täño yämabamken päñku mañitpäñ itkañ Elimelek täño mäden naniki Boastä Rut iwetkuko u äbänjirän kañkuk. Kañpäñ iwetkuk; Notnapak, äbikañ bok itda yäk. Ude iweränä päñku Boastä itkukken mañitkuk. ² Täñpäñä Boastä yotpärare täño äma ekäni 10 ujeta man pewän kwäkañ äma ekäni ekäni äbuñ. Äbäwä yäwerän bok mañitkuñ. ³ Mañit irirä noripaki u ñode iwetkuk; Nadätan? Naomi Moap kome peñpeñ äbuko uwä monen yäpayän notnekpak Elimelek täño kome kujat u äma kubäta imikta nadatak yäk. ⁴ Unita ñode gäwetta nadätat; Kome u suwawayän nadäñpäñä äma ekäni ekäni itkañ ño iñamiken yäñtare. Täñ nämo yäpayän nadäñpäñä siwoñi yä. U imata, kome u gäkä mähemi tänañi bumik, näkä jukun “ei” täga nämo yäwet yäk. Ude iweränä äma unitä täga, api suwawet yän yänkuk.

⁵ Ude yäwänä Boastä iwetkuk; Nadätan? Kome u Naomi keriken suwañpäñä Moap nanik webe kajat Rut u imaka, webekata yäpnañi yäk. Ude täñjiri notnekpak kumbuko unitäño wäpi nämo api paorek. Nämo, kome kujari u äbekiye oraniye ahänayän täkañ unita biñamgän api it yäpmän ärowek yäk. ⁶ Ude iweränä noripaki u ñode iwetkuk; Bureni, kome kujat u näkä mähemi tänañi upänkañ näkä suwawero uwä kome u näkñaken nanaknayeta biñam nämo api ireko unita täga nämo yäpayän. Unita gäkñata biñam yäk.

⁷* Kadäni uken Isrel naniktä ñode täk täñkukonik; Äma kubätä kubä täño tunum kubä suwaweko

* **4:7:** Lo 25:9

ba äma yarätä tuŋumi kowat imän tädeŋo u täŋkehärom takta tuŋum unitäŋo mäheimitä kuroŋi ärärani yäŋopmäŋpäŋ äma tuŋum yäpeko unita imek. Ude täŋirä piä u täretak yäŋ nadäk täŋkuŋonik.

⁸ Mebäri unita äma noripak unitä kome kujat u Boas gäkŋata suwa yäŋ ude iwetpäŋä kuroŋi ärärani yäŋopmäŋpäŋ imiŋkuk. ⁹ Ude täŋirän Boastä äma ekäni ekäni ukät ämawebe päke itkuŋo u ŋode yäwetkuk; Eruk nabäŋirä in iŋamjinken Elimelek-kät nanakiyat Kilion kenta Malon unitäŋo tuŋum Naomitä inigän yäpmäŋ kuŋatkuko u apiŋo näkä suwaŋpäŋ mäheimi täyat yäk. ¹⁰ * Ba ugän nämo. Malon täŋo webe kajat Rut, Moap nanik u imaka, webenata imagutat. Ude täŋira notninpak kumbuko unitäŋo wäpi yotpärareni ŋoken nämo api paorek. Nämo, kome kujari u äbekiye oraniye ahänayäŋ täkaŋ unita biŋam api it yäpmäŋ ärowek yäk. In iŋamjinken kudän ŋo täyat.

¹¹ * Ude yäwerirä äma ekäni ekäni ukät ämawebe päke itkuŋo u ei-gera yäŋpäŋ yäŋkuŋ; Täŋiri gabäŋpäŋ-nadäkamäŋ. Unita Yawetä webeka täŋkentäŋ imiŋirän Resel kenta Lea, Isrel äbot nintäŋo äbeknin pähap yarä ude äworeŋpäŋ nanak mäyap kaŋ bäyaŋ gamän. Ude täŋirän gäkŋawä Efrata äbot täŋo tuŋum äma kubä täŋpäŋ Betlehem yotpärareken wäp biŋam ärowani nitek kaŋ it. ¹² * Täŋkaŋ Yawetä ekta nanak mäyap tamiŋirän Juda kenta Tama täŋo nanaki Peres unitäŋo äbot pähap udegän kaŋ ahäwut.

* **4:10:** Lo 25:5-6 * **4:11:** Stt 29:31 * **4:12:** Stt 38:27-30

Boas täŋo nanak ba oraniyeta man

¹³ Täŋpäkaŋ Boastä Rut webenita yäpuk. Täŋirän Yawetä nadäŋ imiŋirän nanak kok itpäŋ nanak ämani kubä bäyaŋkuk. ¹⁴ Bäyaŋirän kome u nanik webetä Naomi ŋode iwetkuŋ; Yawe täŋo wäpi iniŋ oretna! Unitä watä it gamikta oraŋka kubä gamitak yäk. Nanak unitä Isrel ämawebe bämopiken wäp biŋam ärowani nitek iton. ¹⁵ Nadätan? Äbekka Ruttä gäka gäripi nadäŋ gamikinik täŋpäŋ täŋkentäk taŋi täŋ gamik täyak uwä nanak 7tä täŋkentäŋ gamineŋo u irepmitak. Unita nanak apiŋo bäyatak unitä webe pähap täŋiri täŋpidäm-pidäm täŋ gamiŋpäŋ watä säkgämän api it gamek yäk. ¹⁶ Ude iweräwä Naomitä nanaki bäyaŋ imiŋpäŋ ini bäyawani bumik watäni it imik täŋkukonik. ¹⁷ Täŋpäkaŋ webe kome u naniktä nanak u wäpi Obet yäŋ iwetkuŋ. Ude yäŋpäŋ yäŋkuŋ; Wisiknin! Naomitä nanak kubä yäpmäŋtak! Täŋpäkaŋ Obet uwä Jesi täŋo nani. Täŋ Jesi uwä Devit täŋo nani.

¹⁸⁻²² Eruk ŋowä Perestä äbotken nanik täŋo wäp tawaŋ; Peres uwä Hesron täŋo nani. Hesron uwä Ram täŋo nani. Ram uwä Aminadap täŋo nani. Aminadap uwä Nason täŋo nani. Nason uwä Salmon täŋo nani. Salmon uwä Boas täŋo nani. Boas uwä Obet täŋo nani. Obet uwä Jesi täŋo nani. Täŋpäkaŋ Jesi uwä Devit täŋo nani. Ugän.

Anutu Täŋo Man
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Tuma-Irumu Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela Olpela Testamen long
long tokples Tuma-Irumu long Niugini

copyright © 1997, 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuma-Irumu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

914cbf46-f59a-54d1-b209-0f763534edb5